

SYLLABUS I LËNDËS

Të dhëna bazike të lëndës	
Njësia akademike:	Fakulteti i Edukimit
Titulli i lëndës:	Edukimi për zhvillim të qëndrueshëm
Niveli:	Master
Statusi lëndës:	Zgjedhore
Viti i studimeve:	I
Numri i orëve në javë:	2+0
Vlera në kredi- ECTS:	4
Koha / lokacioni:	E enjte, 14:00-15:30 Laboratori i Biologjisë
Mësimdhënësi i lëndës:	Prof. asc. Dr. Zeqir Veselaj
Detajet kontaktuese:	Tel. 038 229021 E mail: Zeqir.veselaj@uni-pr.edu
Përshkrim i lëndës	
Përshkrim i lëndës	<p>Zhvillimi i qëndrueshëm është korniza e politikbërjes globale sot, dhe pjesë integrale e kurrikulave nacionale në shumicën e vendeve të botës. Në Kosovë, edukimi për zhvillim të qëndrueshëm është pjesë e Kurrikulës si çështje ndërkurrikulare që nga viti 2011.</p> <p>Studenti-mësimdhënës me këtë kurs do të pajiset me njohuri shkencore mbi konceptet themelore mjedisore dhe parimet e zhvillimit të qëndrueshëm, raportin e njeriut me mjedisin jetësor dhe zhvillimin socio-ekonomik si dhe rolin e edukimit të gjeneratave të reja për zhvillimin e qëndrueshëm.</p>
Qëllimet e lëndës:	<p>Me kursin studentët do të fitojnë njohuritë bazë bashkëkohore shkencore mbi konceptet kryesore të qëndrueshmërisë mjedisore, mediumet mjedisore, presionet në mjedis dhe sektorët zhvillimor me ndikim në zhvillimin e qëndrueshëm, historikun e zhvillimit njerëzor që ka sjellë deri te nevoja për zhvillimin e qëndrueshëm; forcat kryesore që kanë shtyrë njerëzimin të koncentrohet në zhvillimin e qëndrueshëm; definicionet, konceptet dhe parimet kryesore; dimensionin ekonomik, social dhe mjedisor dhe ndërveprimet ndërmjet tyre; sistemet e matjes dhe indiaktorët e qëndrueshmërisë.</p> <p>Kursi gjithashtu do trajtoj çështjet kryesore të edukimit mbi zhvillimin e qëndrueshëm përfshirë: strategjitë dhe metodologjitë bashkëkohore të mësimdhënies dhe të nxënies për qëndrueshmërinë; kornizat e politikave arsimore globale për qëndrueshmëri, strategjitë dhe sfidat për zbatimin e edukimit për zhvillim të qëndrueshëm; përmbajtjen dhe metodologjinë e zbatimit të edukimit për zhvillimin e qëndrueshëm në Kornizën Kurrikulare të Kosovës</p>
Rezultatet e pritura të nxënies:	<p>Pas kompletimit të kursit studenti do të jetë në gjendje:</p> <ul style="list-style-type: none"> - të definoj zhvillimin e qëndrueshëm dhe interpretoj konceptet kryesore mjedisore, parimet udhëheqëse dhe konceptet bazë të zhvillimit të qëndrueshëm - të dalloj konceptet bazë të medimeve mjedisore, presioneve për zhvillimin e qëndrueshëm, sektorëve ekonomik me ndikim në zhvillimin e qëndrueshëm dhe sfidat globale mjedisore

	<ul style="list-style-type: none"> - të analizoj dimensionet e zhvillimit të qëndrueshëm përfshirë kompleksitetin, ndërveprimin dhe ndërvarësinë e tyre; - të hulumtoj dhe sqaroj sistemet e matjes dhe treguesve bazë të zhvillimit të qëndrueshëm në nivel individual, lokal, nacional dhe global; - të aplikoj strategjitë bashkëkohore të mësimdhënies dhe të nxënit për zhvillimin e qëndrueshëm sipas praktikave bashkëkohore dhe kërkesave të Kurrikulës së Kosovës.
Kontributi në ngarkesën e studentit (gjë që duhet të korrespondoj me rezultatet e të nxënit të studentit)	
Aktiviteti	Orë Ditë/javë Gjithsejt
Ligjërata	2 13 26
Ushtrime teorike/laboratorike	/ / /
Punë praktike	/ / /
Kontaktet me mësimdhënësin/konsultimet	1 2 2
Ushtrime në teren	8 1 8
Kollokfiime, seminare	2 2 4
Detyra të shtëpisë	2 3 6
Koha e studimit vetanak të studentit (në bibliotekë/shtëpi)	2 15 30
Përgaditja përfundimtare për provim	1 15 15
Koha e kaluar në vlerësim (teste, kuiz, provim final)	2 3 6
Portfolio e studentit	8 1 8
Totali	
	105
Metodologjia e mësimdhënies:	Ligjërata bashkë-biseduese dhe punë praktike në klasë. Prezantime audiovizuale për diskutim të rasteve studimore në klasë. Detyra individuale dhe punë grupore hulumtuese.
Metodat e vlerësimit:	<p>Vlerësim formativ përfshin disa faza të vlerësimit:</p> <p>Vlerësimi i parë intermedier-----15%</p> <p>Vlerësimi i dytë intermedier-----15%</p> <p>Detyra individuale/grupore-----5%</p> <p>Portfolio e studentit-----5%</p> <p>Vijueshmëria-----5%</p> <p>Angazhimi në klasë-----5%</p> <p>Testi final-----50%</p> <p style="text-align: right;"><u>Pikët (%) Nota</u></p> <p style="text-align: right;">95 -100---- 10</p> <p style="text-align: right;">85 – 94---- 9</p> <p style="text-align: right;">75 – 84---- 8</p> <p style="text-align: right;">65 – 74---- 7</p> <p style="text-align: right;">55 – 64---- 6</p> <p style="text-align: right;">Deri 54-----5</p> <p>Sqarim: <i>Vlerësimet intermediere-</i> Vlerësimi i parë intermedier mbahet pas javës së 5 të ligjëratave. Vlerësimi i dytë intermedier mbahet pas javës së 10</p>

	<p>të ligjëratave.</p> <p><i>Detyra seminarike</i> në formë projekti dorëzohet në fund të semestrit për vlerësim nga mësuesit e lëndës. Detyra do të kërkojë punë individuale ose grupe për adresimin e çështjeve praktike dhe zgjidhjeve për qëndrueshmërinë.</p> <p><i>Portfolio e studentit</i>- përfshin materialet e kursit të studentit në dosje: ligjëratat, prezantimet Power Point, fletoren e punës në ligjëratë, punët seminarike dhe çdo elemente tjetër të realizuar nga studenti gjatë realizimit të kursit.</p> <p><i>Angazhimi në klasë</i>- secili student do të vlerësohet deri 5 pikë gjatë ligjëratave sipas angazhimit dhe aktivitetit në klasë.</p> <p><i>Pikët nga pjesa formative e vlerësimit</i> (vlerësimet intermediere, projekti, portfolio)- vlejnë vetëm brenda tri (3) afateve të provimit.</p>
Literatura	
Literatura bazë:	- Veselaj Z. (2018): Edukimi për zhvillimin e qëndrueshëm, Dispencë me ligjëratat të zgjedhura në kuadër të Fulbright Scholar Program në Arizona State University.
Literatura shtesë:	<ul style="list-style-type: none"> - Grup autorësh (2010): Paketa e Gjellbër, REC Zyra në Kosovë dhe MASHT Sylaj Skënder (2020) Edukimi mjedisor për zhvillim të qëndrueshëm, SH.B. Libri shkollor, Prishtinë - McKeown R. (2002): Education for sustainable development Toolkit, University of Tennessee (http://www.esdtoolkit.org) - Dollma M. (2013), “Ekologjia humane” SHB Marin Barleti, Tiranë - Ramadani I. (2011) “Mjedisi jetësor roli i njeriut, sfidat dhe perspektiva”, SHB Vatra, Prishtinë
Plani i dizajnuar i mësimit:	
Java	Ligjerata që do të zhvillohet
Java 1	<i>Hyrje në shkencën e qëndrueshmërisë</i> Toka si ekosistem dhe qëndrueshmëria. Historiku i konceptit dhe forcat shtytëse të zhvillimit të qëndrueshëm
Java 2:	<i>Konceptet themelore të qëndrueshmërisë mjedisore</i> Mjedisi- definimet dhe konceptet kryesore Ndotja e mjedisit, ndotësit, burimet, efektet dhe pasojat e ndotjes.
Java 3	<i>Mediumet mjedisore dhe zhvillimi i qëndrueshëm</i> - Ajri dhe atmosfera; ndotja e ajrit; pasojat e ndotjes dhe masat kundër ndotjes. Uji dhe hidrosfera, ndotja e ujrave sipas llojeve e burimeve, pasoja në shëndet dhe mjedis.
Java 4	<i>Mediumet mjedisore dhe zhvillimi i qëndrueshëm</i> – Toka (dheu), kategoritë e tokave, degradimi dhe ndotja e tokave. Biodiversiteti dhe organizimi i tij, funksionet, dobitë dhe rreziqet për biodiversitetin. Zonat e mbrojtura natyrore
Java 5	<i>Presionet kryesore në zhvillimin e qëndrueshëm</i> Mbeturinat- llojet dhe menaxhimi. Riciklimi dhe cikli i produkteve. Kimikatet dhe kimizimi i jetës tonë. Llojet dhe rreziqet nga kimikatet

	Zhurma- burimet e ndotjes nga zhurma dhe pasojat. Urbanizmi dhe ndikimi në mjedis.
Java 6	Testi i parë intermedier
Java 7	<i>Sektorët kryesor zhvillimor me ndikim në zhvillimin e qëndrueshëm:</i> Industria, energjia, transporti, bujqësia, pylltaria dhe turizmi përfitimet dhe ndikimet në mjedis të sektorëve përkatës.
Java 8	<i>Sfidat globale mjedisore dhe kufijnjtë planetar</i> Efekti serrë, ngrohja globale dhe ndryshimet klimatike. Hollimi i shtresës së ozonit, Acidifikimi dhe shirat acidike. Ndotja e oqeanit botëror. Kufijtë planetar.
Java 9	<i>Zhvillimi i qëndrueshëm- historiku, definicioni, konceptet dhe parimet</i> Parimet ekologjike të qëndrueshmërisë; Raportet dhe ndërveprimet mes tri dimensioneve të qëndrueshmërisë: ekonomisë, shoqërisë dhe mjedisit.
Java 10	<i>Matja dhe indikatorët e zhvillimit të qëndrueshëm</i> - Sistemet e matjes dhe indikatorëve të qëndrueshmërisë. Indikatorët individual të qëndrueshmërisë: Gjurma ekologjike, Gjurma e karbonit dhe Gjurma e ujit.
Java 11	Testi i dytë intermedier
Java 12	<i>Edukimi për zhvillim të qëndrueshëm</i> Definicionet, fushat e zbatimit dhe parimet themelore të edukimit për qëndrueshmëri.
Java 13	<i>Mësimdhënia për zhvillimin e qëndrueshëm</i> Kompetencat profesionale dhe njohuritë për mësimdhënien për qëndrueshmëri. Zhvillimi i qëndrueshëm në Kurrikulën e Kosovës. Instrumentet për edukimin për qëndrueshmëri në Kosovë.
Java 14:	<i>Të nxënit për zhvillimin e qëndrueshëm</i> Strategjitë dhe teknikat e të nxënit për zhvillim të qëndrueshëm.
Java 15:	<i>Strategjitë e të menduarit dhe vendimmarrja për qëndrueshmërinë;</i> Strategjia 4WoT. Vendim-marrja dhe sistemet e vendim-marrjes për qëndrueshmërinë. Integrimi i qëndrueshmërisë në lëndët mësimore.

Politikat akademike dhe rregullat e mirësjelljes:

Vijimi i rregullt në ligjërata dhe ushtrime është i obliguar dhe kushtëzohet me hyrje në provim. Nëse humben 30% e ligjëratave pa ndonjë arsye të qëndrueshme, studenti e humb të drejtën e hyrjes në provim sipas dispozitave të Statutit të UP-së. Rregullat e mirësjelljes: mbajtja e qetësisë në procesin mësimor, shkyçja e telefonave celular, hyrja në sallë me kohë, etj.